

HALLINTOVALIOKUNNAN MIETINTÖ 46/2014 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 2 päivänä joulukuuta 2014 lähettänyt hallintovaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen eduskunnalle laiksi hätäkeskustoiminnasta annetun lain muuttamisesta (HE 265/2014 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina
- neuvotteleva virkamies Johanna Hakala, sisäministeriö

- hallitusneuvos Anne Koskela, sosiaali- ja terveysministeriö
- hätäkeskuspalveluiden johtaja Marko Nieminen, Hätäkeskuslaitos
- erityisasiantuntija Marika Rönnerberg, Kuurojen Liitto ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- liikenne- ja viestintäministeriö
- tietosuojavaltuutettu Reijo Aarnio
- Kuuloliitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi hätäkeskustoiminnasta annettua lakia. Esityksen tavoitteena on edistää väestön turvallisuutta turvaamalla hätäkeskustoimintaa entistä paremmin. Lailla mahdollistettaisiin hätäilmoitusten vastaanottamisessa ohjaustoiminto hätäilmoituksen

tullessa liittymästä tai laitteesta, jota ei voida tunnistaa ja paikantaa. Lisäksi lakiin lisättäisiin säännökset ennakkorekisteröitymisestä hätäilmoituksen tekemiseksi tekstiviestillä.

Laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Ehdotetulla lailla lisätään hätäkeskustoiminnasta annettuun lakiin (692/2010) säännökset hätäilmoitusten ohjaustoiminnasta eräissä tilanteissa sekä mahdollistetaan kansalaisille hätätekstiviestin lähettäminen hätänumeroon 112. Hallintovaliokunta pitää esitettyjä lainmuutok-

sia tärkeinä. Säännöksillä turvataan väestön avun saantia sekä hätäkeskusten ja auttamisketjun muiden viranomaisten toimintaedellytyksiä.

Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja vähäisin muutosehdotuksin.

112-hätätekstiviestit

Mahdollisuus lähettää hätätekstiviesti yleiseen hätänumeroon 112 on merkittävä parannus etenkin erityisryhmien, kuten kuulo- ja puhevammaisten, kannalta. Tällä hetkellä hätätekstiviestejä on mahdollista lähettää ainoastaan hätäkeskuskohtaisiin GSM-numeroihin. 112-hätätekstiviestipalvelun käyttöönoton jälkeen avun tarvitsijan tarvitsee tietää tai muistaa vain yksi numero. Ehdotus parantaa kansalaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada yhteys hätäkeskukseen.

Hätätekstiviestikeskustelu on vuorovaikutustapana erilainen kuin puhelu, mikä asettaa omia vaatimuksiaan kommunikoinnille. Tekstiviestien laatuun on siksi tarpeen kiinnittää huomiota. Lisäksi on syytä huomioida, että Suomessa on kaksi kansallista viittomakieltä, suomalainen ja suomenruotsalainen viittomakieli. Tilanteissa, joissa kirjoitettu suomi tai ruotsi on viittomakieliselle ns. toisen kielen asemassa tai kyseessä on iäkäs henkilö, tekstiviestin selkeydellä ja ymmärrettävyydellä on erityisen suuri merkitys.

Esityksen mukaan 112-hätätekstiviestipalvelun käyttöönotto edellyttää rekisteröitymistä etukäteen Hätäkeskuslaitoksen ylläpitämään käyttäjärekisteriin. Ennakkorekisteröitymisen tarkoituksena on turvata järjestelmän toimivuutta ja avun saamista sekä vähentää ilkeiden mahdollisuuksia. Rekisteröitymisen yhteydessä palvelun käyttäjää on myös mahdollista opastaa, miten hätätekstiviestipalvelua käytetään ja millaisia teknisiä rajoitteita palvelussa on.

Ehdotuksen mukaan rekisteröityminen on voimassa kaksi vuotta kerrallaan. Usein kuitenkin erityisryhmien tarve 112-hätätekstiviestipalvelulle on pysyvä. Rekisteröitymisen määräaikaisuus sinänsä turvaa rekisteritietojen ajantasaisuutta. Rekisteröinti myös mahdollistaa palvelun volyymin ja toimivuuden arvioinnin. Uudistuksen toimeenpanossa tulee kuitenkin huolehtia siitä, että palvelun käyttäjäksi rekisteröityneet henkilöt ovat tietoisia, milloin kahden vuoden määräaika on päättymässä, jotta 112-hätätekstiviestipalvelu ei jää epähuomiossa pois käytöstä.

Jos rekisteröitymätön henkilö tekee hätäilmoituksen käyttämällä hätätekstiviestiä, hän saa Hätäkeskuslaitokselta vastausviestin, joka sisältää pyynnön hätäpuhelun soittamiseen ja ohjeen rekisteröitymiseen. Valiokunta toteaa, että henkilö, joka ei kuule tai kykene kommunikoimaan puheen välityksellä, ei kykene tähän myöskään hätätilanteessa. Sen vuoksi on tärkeää, että Hätäkeskuslaitos tiedottaa aktiivisesti yhteistyössä asianomaisten vammaisjärjestöjen kanssa ennakkorekisteröitymisvelvoitteesta ja sen merkityksestä avun saamiseksi kiireellisissä tilanteissa.

Hallintovaliokunta pitää muutoinkin tarpeellisenä, että 112-hätätekstiviestipalvelusta järjestetään riittävää neuvontaa ja ohjausta sekä tiedotetaan tehokkaasti erityisryhmät huomioiden. Uudistuksen toimeenpanoa varten Hätäkeskuslaitokselle tulee varata asianmukaiset voimavarat.

Valiokunta tähdentää, että sisäministeriön tulee tarkkaan seurata ja arvioida 112-hätätekstiviestipalvelun toteuttamista ja vaikutuksia erityisesti erityisryhmien avunsaannin kannalta. Myös mahdollisuuksia väliaikaiseen tekstiviestillä tapahtuvaan rekisteröitymiseen sekä muita menettelytapoja tulee tarkastella uudistuksesta saatujen kokemusten perusteella. Joillekin prepaid-liittymä voi olla taloudellisista syistä ainoa käytettävissä oleva vaihtoehto. Valiokunta pitää tärkeänä, että prepaid-liittymien käyttömahdollisuuksia hätätekstiviestipalvelussa selvitetään.

Yksityiskohtaiset perustelut

13 b §. Hätätekstiviesti. Vuoden 2015 alusta on tullut voimaan tietoyhteiskuntakaari (917/2014), jolla kumottiin viestintämarkkinalaki (393/2003). Tämän vuoksi valiokunta ehdottaa, että pykälän *1 momentin* viittaus viestintämarkkinalain 55 §:n *1 momenttiin* muutetaan viittaukseksi tietoyhteiskuntaaaren 278 §:n *1 momenttiin*. Mainitun tietoyhteiskuntaaaren säännöksen mukaan puhelinverkossa toimiva teleyritys on velvollinen osaltaan huolehtimaan siitä, että käyttäjät saavat puhelimitse sekä tekstivies-

tillä yhteyden maksutta yleiseen hätänumeroon 112.

Voimaantulosäännös. Hallituksen esityksen mukaan laki on tarkoitettu tulevaksi voimaan 1 päivänä toukokuuta 2015. Valiokunta ehdottaa, että voimaantulon tarkka ajankohta jätetään yleisesti noudatetun käytännön mukaisesti avoimeksi. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että laki tulee voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Hallituksen esityksestä ilmenee, että uusi hätäkeskustietojärjestelmä (ERICA) mahdollistaa valtakunnallisen käyttöönottonsa jälkeen 112-hätätekstiviestin vastaanottamisen. Saadun selvityksen mukaan tietojärjestelmähankkeen alkuperäisen tavoitteen mukainen aikataulu on muuttunut. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa voimaantulosäännöstä täydennettäväksi siten, että lain 13 b ja 25 a §:ää sovelletaan kuitenkin vasta kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun Hätäkeskuslaitos on ottanut hätätekstiviestin vastaanoton mahdollistavan hätäkeskustietojärjestelmän käyttöön.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella hallintovaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi 13 b § ja voimaantulosäännös muutettuina seuraavasti:

13 b §

Hätätekstiviesti

Hätätekstiviestillä tarkoitetaan tässä laissa tietoyhteiskuntakaaren (917/2014) 278 §:n 1 momentissa tarkoitettua tekstiviestiä.

(2—5 mom. kuten HE)

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lain 13 b ja 25 a §:ää sovelletaan kuitenkin vasta kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun Hätäkeskuslaitos on ottanut hätätekstiviestin vastaanoton mahdollistavan hätäkeskustietojärjestelmän käyttöön.

Helsingissä 3 päivänä helmikuuta 2015

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Pirkko Mattila /ps
vpj. Mika Kari /sd
jäs. Maarit Feldt-Ranta /sd
Satu Haapanen /vihr
Reijo Hongisto /ps
Risto Kalliorinne /vas

Elsi Katainen /kesk
Antti Lindtman /sd
Tapani Mäkinen /kok
Mika Raatikainen /ps
Kari Tolvanen /kok
Ulla-Maj Widenroos /r.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne.